

вчасно виявляти виникаючі можливості й загрози його діяльності. Також керівництво повинно мати заздалегідь розроблені сценарії протидії загрозам економічної безпеки АТ.

Висновки. Таким чином, головним завданням оцінки інтерфейсної складової економічної безпеки акціонерного товариства є врахування унікальних корпоративних особливостей, а саме рівня виплати дивідендів, рівня ринкової вартості акцій, рівня ризику господарської діяльності і рівня витрат на соціальні й екологічні цілі, стабільності корпоративних відносин, ефективності корпоративної взаємодії, розбіжностей і протистояння учасників корпорації і т.д., та формалізація їхнього впливу на корпорацію.

Подальшим розвитком у цьому напрямку дослідження є розбудова системи показників на основі описаних особливостей для кількісної оцінки їхнього впливу та подальший розвиток інструментарію оцінки складових економічної безпеки на кожному окремому підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Богатырев М. Организационная культура предприятия // Проблемы теории и практики управления. – 2005. – № 1. – С. 104-111
2. Иванов Ю. Б. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства. Монографія / За заг. ред. проф. Ю. Б. Іванова. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2006. – 396 с.
3. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке // Актуальные проблемы экономики, 2003. - № 3 (21). - С. 12-19
4. Котов А.М. Аналіз взаємозв'язку корпоративного управління та економічної безпеки підприємства // Вісник економіки транспорту і промисловості: Зб. наук.-практ. статей. Випуск 38. – Харків: УкрДАЗТ, 2012. – С. 348-352
5. Лянной Г. Экономическая безопасность предприятия. – Режим доступа до докум.: http://www.bos.dn.ua/view_article.php?id_article=27
6. Шершньова З.Є., Черпак А.Є. Корпоративне управління як основа розвитку економіки // Формування ринкової економіки. Спецвипуск присвячений 100-річчю КНЕУ: – К.: КНЕУ. – 2007. – С. 324-359

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Отенко І.П.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 657.92:624.04.69

ОСНОВНИ ЕКОНОМІЧНІ ЗАКони, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС РОЗРОБКИ ПРОЕКТНО-КОШТОРИСНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОЕКТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Машишина Т.В., к.е.н., ст. викладач (УкрДАЗТ)

У статті проаналізовано і визначено місце економічних законів в процесі розробки проектно-кошторисної документації. Систематизовано загальноекономічні, особливі, специфічні закони, які економічно обґрунтовують фактори, що впливають на формування кошторисної вартості проектно-кошторисної продукції

Ключові слова: економічні закони, загальноекономічні закони, особливі закони, специфічні закони, трудомісткість проектних робіт, вартість проектних робіт, проектно-кошторисна документація.

ОСНОВНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЗАКОНЫ, КОТОРЫЕ ВЛИЯЮТ НА ПРОЦЕСС РАЗРАБОТКИ ПРОЕКТНО-СМЕТНОЙ ДОКУМЕНТАЦИИ И ФИНАНСОВЫЙ РЕЗУЛЬТАТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОЕКТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Машишина Т.В., к.э.н., ст. преподаватель (УкрГАЗТ)

В статье проанализировано и определено место и значение экономических законов в процессе разработки проектно-сметной документации. Систематизированы общеэкономические, особые, специфические законы, экономически обосновывающие факторы, влияющие на формирование сметной стоимости проектно-сметной продукции.

Ключевые слова: экономические законы, общеэкономические законы, особые законы, специфические законы, трудоёмкость проектных работ, стоимость проектных работ, проектно-сметная документация.

BASIC ECONOMIC LAWS THAT AFFECT THE PROCESS OF DEVELOPING PROJECT ESTIMATES AND FINANCIAL RESULTS OF PROJECT ORGANIZATIONS

Mashoshina T.V., PhD, Senior Lecturer, (UkrDAZT)

The paper analyzed and the role and importance of economic laws in the development of construction documents. Systematized general economic, special, specific laws, economically justify the factors affecting the formation of the estimated cost of the project output.

Keywords: economic laws, general economic laws, special laws, specific laws, the cost of design work, the complexity of design work, construction documents.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями. Створення ефективних методів обґрунтування витрат і результатів праці завжди було ключовою проблемою економічної науки і практики [3,4,6,7]. Особливо це питання стосується процесу розробки проектно-кошторисної документації, так як саме в цьому напрямку є багато невирішених питань, таких наприклад як застосування збірок цін на проектні роботи, які були розроблені ще за часи Радянського Союзу та використання усереднених показників індексів зміни цін на проектні роботи та вартості люд-год.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема удосконалення визначення вартості будівництва та проектування на різних етапах будівельного виробництва за рахунок розвитку теоретичних основ і систематизації дослідних даних присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема А.В. Беркути, О.В. Колесникова, Ю.П. Яворовського, С.-Ю.В. Марчюкайтиса, М.А. Сімакової, Н.І. Суислової, Н.І., Р.В.К'янчева, М.І. Костова та інших.

Наукова праця А.В. Беркути являє собою переламний момент в системі ціноутворення у будівництві країни, а саме перехід на однорівневу систему ціноутворення. Ним було розроблено ринкову модель визначення договірної ціни, а також встановлено різницю між кошторисною вартістю будівництва і договірною ціною будівельної продукції, тим самим запропоновані конкретні рішення щодо вдосконалення ціноутворення в будівництві [1].

О.В. Колесников в своїх наукових роботах обґрунтував комплексний підхід до планування кошторисних витрат на підставі факторного аналізу, а також щодо питання прогнозування та управління собівартістю будівельної продукції [6].

У своїй дисертаційній роботі М.А. Сімакова розглянула ціноутворення проектно-кошторисної документації і запропонувала систему факторів, що сприяють підвищенню ефективності проектного виробництва, зробивши акцент на матеріально-технічних, організаційно-економічних, соціально-економічних факторах. Вона відзначила, що відмінною рисою проектування є інформація в

проектному виробництві, яка з однієї сторони є предметом труда, а з другої сторони, служить засобом, що забезпечує існування самого виробництва [8].

Ю.П. Яворовський визначив економічні важелі інтенсифікації проектного виробництва, зробивши наголос на фінансовому контролі, як на важелі, який поліпшує проектно-кошторисну справу. Спостерігаючи за динамікою витрат на проектування надав економічну оцінку ефективності прийнятих проектних рішень и витратам на проектування [9].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Жодний із авторів, котрий займається вирішенням питань, що стосується вдосконалення ціноутворення у будівництві, у тому числі і на проектній стадії, в своїх наукових працях не приділяли уваги питанню, щодо дії економічних законів і їх впливу на життєздатність будь-якого підприємства, зокрема проектних організацій усіх форм власності.

Формування цілей статті. Метою даної статі є визначення місця і значення економічних законів в процесі розробки проектно-кошторисної документації, їх систематизація та вплив на фінансовий результат виробничо-господарської діяльності проектних організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні закони починають діяти в суспільстві відразу, як тільки виникають виробничі відносини. У будівництві це в першу чергу стосується проектно-стадії організації робіт.

Ефективне керування соціально-економічними системами різних рівнів неможливе без знання й урахування економічних законів, тобто об'єктивних, внутрішніх, стійких, що постійно повторюються, причинно-наслідкових зв'язків, які присутні в системі виробничих відносин.

Виділення економічних законів в залежності від терміну дії, значно збіднювало системну характеристику, сферу та механізм їхньої дії. Для урахування досягнення світової економічної думки при вирішенні цієї проблеми, виділяється декілька груп законів. Існуючі закони можна поділити на три групи: загальноекономічні, особливі та специфічні закони [2,5].

Загальноекономічні закони – це закони, які існують і діють протягом всієї економічної цивілізації і розкривають поступовий історичний розвиток суспільного виробництва, його сходження від простого до складного. До цієї групи входять закони взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин, зростання продуктивності праці, збільшення потреб та інші. Вивчення цієї групи економічних законів набуває на сучасному етапі особливого значення у зв'язку із глобалізацією світової економіки й зростаючими виробничими, торговельними і фінансовими зв'язками, а також кращим розумінням процесів, що відбуваються не тільки у будівельній галузі в цілому, а і на її початковому етапі – проектуванні. Група загальноекономічних законів відображає витрати на створення блага, яким і є готова проектна продукція.

Загальноекономічні закони, що мають у своїй основі взаємодію продуктивних факторів, у виробничих відносинах повністю проеціюються на процес розробки проектно-кошторисної документації і в першу чергу знаходять своє відображення не тільки в організації кошторисного процесу, але і у трудовитратах на проектній стадії. Це спостерігається при аналізі еволюційного процесу кошторисної справи. Так, вже при створенні Урочного положення було зазначено необхідність матеріального стимулювання розробників кошторисів залежно від ступеня їх участі. Однак, у 30-ті рр. в період індустріалізації цей аспект був

декілька знівельований до рівня загальних трудовитрат при розробці в цілому проектною продукції. У 70-80-ті рр. були зроблені конкретні кроки до конкретизації трудовитрат що знайшло своє відображення у виділенні умовно-чистої продукції[4]. Перше конкретизує, а друге повністю відображає першу групу загальноекономічних законів економічної теорії.

До особливих економічних законів, які можна застосувати до кошторисного нормування у будівництві, слід віднести закон зростання відносних витрат, закон Ф.Лассалья, закон підвищення витрат.

Наведена група особливих економічних законів економічної теорії, в яких розглядається рівень впливу витрат на виробництво проектною продукції, свідчить, що розвиток кошторисної нормативної бази об'єктивно залежить від розглядуваних законів, які економічно обґрунтовують фактори, що впливають на формування кошторисної вартості проектною продукції. У 70-ті рр. було прийнято декілька ухвал Держбуду СРСР, які регламентували визначення кошторисної вартості при розробці проектно-кошторисної документації, де вже чітко розмежовувались функції не тільки проектувальників, але і рівень або категорія проектною організації.

Систематизація законів економічної теорії, наведена на рис. 1.

Рис.1 Основні закони економічної теорії, які впливають на процес розробки проектно-кошторисної документації

Третю групу економічних законів складають специфічні закони. Кожний окремо взятий специфічний економічний закон характеризує якийсь певний бік виробничих відносин. Одні закони виражають відносини власне виробництва, інші характеризують розподіл, треті відображають обмін, четверті – споживання й т. д. Тим часом у реальній дійсності всі боки й грані виробничих відносин перебувають у взаємозв'язку й взаємообумовленості. Тобто виробничі відносини існують не як сума, а як єдина система. На основі положень цього закону співставляються кількісні характеристики кошторисного нормування і виявляється математична залежність.

Найбільш ёмно в кошторисній справі знаходять відображення специфічні закони економічної теорії, які пояснюють мотивацію конкретних виробничих відносин. Реалізація специфічних законів при удосконаленні нормативно-правової бази кошторисної справи проявилася з середини 90-х р. минулого сторіччя по теперішній час. Так, закон ринкового ціноутворення не тільки пояснює ефективність трудовитрат при створенні проектно-кошторисної документації і диференціює професійний рівень кошторисних робітників, призводячи тим самим не тільки до екстенсивності трудовитрат, але і до уніфікації, стандартизації кошторисних норм і нормативів, що є невід'ємною частиною удосконалення кошторисної справи у будівництві. Механізм дії специфічних законів при удосконаленні нормативно-правової бази кошторисної справи проявився у період гіперінфляції, під час дії тривірневої системи ціноутворення, в основі якої чітко знайшли відображення вплив специфічних законів економічної теорії, коли для розрахунку кошторисної вартості приймалася за основу базисна вартість з урахуванням поточної вартості і врахуванням інфляційного процесу [3].

Висновки даного дослідження і перспектива подальших робіт у цьому напрямку. Дія економічних законів проявляється в загальній формі через виробничу свідому діяльність людей, через налагодження ними ділових контактів, включення працівників у систему суспільного поділу праці, їхньої спеціалізації і кооперування, налагодження цінових або ринкових відносин.

Економічні методи керування – це система форм і методів впливу на діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, на інтереси однієї людини й трудових колективів для створення умов, які примушують їх досягти поставленої мети, на основі урахування вимог економічних законів та інтересів.

Для цього необхідно з'ясувати механізм взаємодії всіх пізнаних законів, що беруть участь у даному конкретному виробничому процесі, тобто виробничі (економічні) відносини, які виникають в процесі розробки проектно-кошторисної документації і є тим середовищем (умовами), в якому виникають і діють економічні закони

Закони економічної теорії притаманні загальному ціноутворенню в економіці обґрунтовано знаходять своє місце в економічному процесі зі створення проектною продукції. Їх вплив неможливо не враховувати при розробці проектно-кошторисної документації, оскільки вони необхідні для визначення критерію процесу формування економічно обґрунтованої ціни проектною продукції, що в свою чергу позначається на фінансовому результаті роботи проектних організацій усіх форм власності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Беркута, А.В. Система реформування ціноутворення у будівництві України [Текст]: автореф. дис. канд. економ. наук / А.В. Беркута; [Київський національний університет будівництва та архітектури] – К., 2002. – 20 с.
2. Гальчинський, А.С. Основи економічної теорії [Текст]: підр / А.С. Гальчинський, П.С., Єщенко, Ю.І. Палкін. – К.: Вища школа, 1995. – 471 с.
3. Губень, П.І. Проблеми ціноутворення в умовах ринкових відносин та шляхи їх подолання [Текст] / П.І. Губень // Будівництво України. – 1999. – №5. – С. 7-9.
4. Дитяковский, Е. Правильно ли определяем стоимость проектных и изыскательских работ? [Текст] / Е. Дитяковский // Экономика строительства. – 1972. – №7
5. Економічна енциклопедія [Текст]. Т.1. – К.: Видавничий центр «Академія»; Тернопіль: Академія народного господарства, 2000. — С382.
6. Колесников, О.В. Комплексне планування собівартості в будівництві [Текст] / О.В. Колесников. – К.: Будівельник, 1991. – 96 с.
7. Марчокайтис С.-Ю.В. Измерение трудоёмкости проектирования и управления строительством [Текст] / С.-Ю.В. Марчокайтис – М.: Стройиздат, 1983. – 250 с.
8. Симакова М.А., Формирование стоимости проектных работ в условиях перехода к рынку [Текст]: дис. канд. наук / М.А.Симакова; [Университет экономики и финансов] – Спб., 1993. – 210 с.
9. Яворовский, Ю.П. Повышение эффективности капитальных вложений на стадии проектирования (на примере Харьковских проектных организаций) [Текст] : дис. канд. економ. наук. / Ю.П. Яворовский. – К., 1974. – 227 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Колесников О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.*